SELEFÎ MENHECİN 40 ANA KAİDESİ

Kur'ân ve Sünnet Işığında Ehl-i Sünnet ve'l-Cemâat'in Temel Esasları

UBEYDULLAH ARSLAN
İSLÂM DAVETÇİSİ

KUR'AN VE SAHİH SÜNNET IŞIĞINDA

SELEFÎ MENHECİN 40 TEMEL KAİDESİ

UBEYDULLAH ARSLAN - İSLÂM DAVETÇİSİ

MUKADDİME

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur. Salât ve selâm, Peygamberimiz Muhammed'in ﷺ, ailesinin, ashâbının ve kıyamete kadar onların yolunu güzellikle takip edenlerin üzerine olsun.

Değerli kardeşim!

İslâm'ı doğru anlamak, yalnızca Kur'an ve Sünnet'e bağlılık iddiasında bulunmakla değil, bu iki aslî kaynağı doğru bir usûl ve sahih bir menhec üzere anlamakla mümkündür. Zira ümmet içerisinde ortaya çıkan itikadî ve menhecî sapmaların önemli sebeplerinden biri, nassların anlaşılmasında Selef-i Sâlihîn'in ilmî metodolojisinden uzaklaşılmasıdır.

Selefî menhec; yeni ortaya çıkmış bir düşünce sistemi, şahıslar etrafında teşekkül etmiş bir hareket veya ferdî yorumlara dayanan bir din anlayışı değildir. Bilakis Kur'an ve sahih Sünnet'i, başta sahâbe olmak üzere ilk hayırlı nesillerin anlayışıyla kavramayı esas alan ilmî, itikadî ve amelî bir yoldur.

وَأَنَّ هَٰذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ

"Şüphesiz bu, benim dosdoğru yolumdur. O hâlde ona uyun. Başka yollara uymayın ki sizi O'nun yolundan ayırmasın." (el-En'âm, 6/153)

Elinizdeki bu eser, Selefî menhecin temel esaslarını kırk kaide hâlinde okuyucuya sunmak amacıyla hazırlanmıştır. Her kaide, özlü bir ilmî açıklamanın ardından Kur'an ve sahih Sünnet'ten delillerle temellendirilmiştir. Böylece okuyucunun yalnızca birtakım hükümleri öğrenmesi değil, o hükümlerin dayandığı ilmî esasları da kavraması hedeflenmiştir.

Eserin temelini; Selef'in anlayışına bağlılık, sahih naklin önceliği, delilsiz kelâmî tevillerin reddi, nasslarla istidlâl, tevhid, ittibâ ve nefis tezkiyesi oluşturmaktadır. Zira sahih bir menhec olmadan doğru istidlâl; doğru istidlâl olmadan da sağlam bir dinî anlayış tesis edilemez.

Bu çalışmanın gayesi, okuyucuyu şahıslara değil delillere, taassuba değil ittibâya, ferdî kanaatlere değil vahyin rehberliğine yöneltmektir. Çünkü Selefî menhecte şahıslar hakkın ölçüsü değil, hak şahısların görüşlerini değerlendirme ölçüsüdür.

Allah Teâlâ'dan bu mütevazı çalışmayı rızasına uygun, ilim talebeleri için faydalı ve sahih menhecin anlaşılmasına vesile kılmasını niyaz ediyorum. Rabbimiz bizleri hakkı hak olarak görüp ona tâbi olan, bâtılı bâtıl olarak görüp ondan sakınan ve Sünnet üzere sebat eden kullarından eylesin.

Âmin.

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLÂM DAVETÇİSİ

KUR’AN VE SAHİH SÜNNET IŞIĞINDA

SELEFÎ MENHECİN 40 TEMEL KAİDESİ

UBEYDULLAH ARSLAN - İSLÂM DAVETÇİSİ

I. SELEFÎ KİMLİK VE SELEF’E BAĞLILIK

01. Selefîlik, Selef-i Sâlihîn'in akîde ve menhecine bağlılıktır.

Selefîlik, Kur'an ve sahih Sünnet'i ilk hayırlı nesillerin anlayışıyla benimsemektir. Sahâbenin yoluna bağlılık yalnızca tarihî bir nispet değil, itikadî ve amelî bir bağlılıktır. Bu bağlılığın ölçüsü isim ve iddia değil, sahih delile uygunluktur.

KUR’AN DELİLİ

وَالسَّابِقُونَ الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ

“İlk muhacirler, ensar ve onlara güzellikle uyanlardan Allah razı olmuştur.”

et-Tevbe, 9/100

HADİS DELİLİ

عَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمَهْدِيِّينَ

“Benim sünnetime ve doğru yola iletilmiş râşid halifelerin sünnetine sarılın.”

Ebû Dâvûd, 4607 • Elbânî: Sahih.

Âyette Allah Teâlâ, sahâbeye güzellikle tâbi olanlardan razı olduğunu bildirmiştir. Hadiste Resûlullah kendi sünnetiyle birlikte râşid halifelerin sünnetine sarılmayı emretmiştir. Her iki delil de Selef'in yoluna bağlılığın şer‘î dayanağını ortaya koymaktadır.

SELEFÎ MENHECİN 40 TEMEL KAİDESİ

UBEYDULLAH ARSLAN - İSLÂM DAVETÇİSİ

I. SELEFÎ KİMLİK VE SELEF’E BAĞLILIK

02. Selef'in yolu, sahâbe ve ilk hayırlı nesillerin yoludur.

Selef-i Sâlihîn'in başında sahâbe, ardından tâbiîn ve tebeu't-tâbiîn gelir. Bu nesiller vahye yakınlıkları, ilimleri ve Sünnet'e bağlılıkları bakımından üstün tutulmuştur. Sonraki nesiller onların sahih anlayışını esas alır.

KUR’AN DELİLİ

وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ

“Onlara güzellikle uyanlardan Allah razı olmuştur.”

et-Tevbe, 9/100

HADİS DELİLİ

خَيْرُ النَّاسِ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ

“İnsanların en hayırlısı benim neslim, sonra onları takip edenler, sonra da onları takip edenlerdir.”

Buhârî, 2652; Müslim, 2533. Müttefekun aleyh.

Âyet, ilk muhacir ve ensara güzellikle uymayı över. Hadis ise sahâbe neslini ve onu takip eden iki nesli hayırlılık vasfıyla öne çıkarır. Böylece ilk üç neslin menhec bakımından taşıdığı hususi değer anlaşılır.

I. SELEFÎ KİMLİK VE SELEF’E BAĞLILIK

03. Kur'an ve Sünnet, Selef'in anlayışıyla kavranır.

Selef'in anlayışı, vahyin anlaşılmasında temel ilmî ölçülerden biridir. Nasslar sonradan ortaya çıkan felsefî kabullere zorla uydurulmaz. Sahâbenin üzerinde ittifak ettiği esaslara aykırı yorumlar kabul edilmez.

KUR’AN DELİLİ

وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ

“Kim kendisine doğru yol belli olduktan sonra Resule karşı çıkar ve müminlerin yolundan başkasına uyarsa onu yöneldiği yolda bırakırız.”

en-Nisâ, 4/115

HADİS DELİLİ

عَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمَهْدِيِّينَ

“Benim sünnetime ve doğru yola iletilmiş râşid halifelerin sünnetine sarılın.”

Ebû Dâvûd, 4607 • Elbânî: Sahih.

Âyette Resule muhalefetin yanında müminlerin yolundan ayrılmak da zemmedilmiştir. Hadiste râşid halifelerin sünnetine ittibâ emredilmiştir. Bu deliller, sahâbenin ortak anlayışını gözetmenin dayanağını oluşturur.

SELEFÎ MENHECİN 40 TEMEL KAİDESİ

UBEYDULLAH ARSLAN - İSLÂM DAVETÇİSİ

I. SELEFÎ KİMLİK VE SELEF’E BAĞLILIK

04. Selefîlik, belirli bir çağdaş âlimin şahsî görüşlerine bağlılık değildir.

Selefî menhecte mutlak ittibâ Resûlullah'a aittir. Âlimlerin görüşleri saygıyla değerlendirilir ancak hiçbirinin sözü vahiy yerine konulmaz. Bir görüşün kabul ölçüsü onu söyleyenin şahsiyeti değil, sahih delile uygunluğudur.

KUR’AN DELİLİ

اتَّبِعُوا مَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ

“Rabbinizden size indirilene uyun; O'ndan başka dostların peşinden gitmeyin.”

el-A‘râf, 7/3

HADİS DELİLİ

مَنْ أَطَاعَنِي فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ

“Bana itaat eden Allah'a itaat etmiş olur.”

Buhârî, 7137; Müslim, 1835. Müttefekun aleyh.

Âyet, indirilen vahye ittibâyı emreder. Hadis ise Peygamber'e itaatin Allah'a itaat olduğunu bildirir. Çağdaş bir âlimin görüşü bu mutlak bağlayıcılığa sahip değildir.

SELEFÎ MENHECİN 40 TEMEL KAİDESİ

UBEYDULLAH ARSLAN - İSLÂM DAVETÇİSİ

I. SELEFÎ KİMLİK VE SELEF’E BAĞLILIK

05. Hak cemaatinin ölçüsü sayı çokluğu değil, hakka uygunluktur.

Hak, insanların sayısıyla değil, Allah'ın kitabı ve Resûlünün sünnetiyle bilinir. Bir görüşün yaygın olması onun doğru olduğunu göstermez. Mümin, çoğunluğun kanaatini değil, sahih delili esas alır.

KUR’AN DELİLİ

وَإِنْ تُطِعْ أَكْثَرَ مَنْ فِي الْأَرْضِ يُضِلُّوكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ

“Yeryüzündekilerin çoğuna uyarsan seni Allah'ın yolundan saptırırlar.”

el-En‘âm, 6/116

HADİS DELİLİ

لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي ظَاهِرِينَ عَلَى الْحَقِّ

“Ümmetimden bir topluluk hak üzere bulunmaya devam edecektir.”

Müslim, 1920. Sahih.

Âyet, çoğunluğa uymanın insanı Allah'ın yolundan uzaklaştırabileceğini bildirir. Hadis, hak üzere kalan bir topluluğun varlığını haber verir. Dolayısıyla sayı çokluğu kendi başına hakka delil değildir.

SELEFÎ MENHECİN 40 TEMEL KAİDESİ

UBEYDULLAH ARSLAN - İSLÂM DAVETÇİSİ

I. SELEFÎ KİMLİK VE SELEF’E BAĞLILIK

06. Selefî nispet, sahih akîde ve menheci ayırt etmek içindir.

Selefî nispetin değeri, sahâbenin ve ilk hayırlı nesillerin yoluna bağlılığı ifade etmesindedir. Bu nispet tek başına doğruluk veya üstünlük belgesi değildir. Asıl ölçü sahih inanç, doğru amel ve Sünnet'e ittibâdır.

KUR’AN DELİLİ

وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ

“Bana yönelenlerin yoluna uy.”

Lokmân, 31/15

HADİS DELİLİ

مَنْ بَطَّأَ بِهِ عَمَلُهُ لَمْ يُسْرِعْ بِهِ نَسَبُهُ

“Ameli kendisini geri bırakan kimseyi nesebi ileri götüremez.”

Müslim, 2699. Sahih.

Âyet, Allah'a yönelenlerin yoluna uymayı emreder. Hadis, ameldeki eksikliği nesep üstünlüğünün gideremeyeceğini bildirir. Bu genel ölçü, Selefî nispetin de ancak gereği yerine getirildiğinde değer taşıdığını gösterir.

I. SELEFÎ KİMLİK VE SELEF’E BAĞLILIK

07. Hak üzere bulunmak, çoğunluğa mensup olmayı gerektirmez.

Müminin görevi, hakkı insanların kabul oranına göre değiştirmek değildir. Azınlıkta kalmak tek başına doğruluk delili olmadığı gibi, çoğunluğa muhalefet etmek de tek başına yanlışlık değildir. Hak ile bâtıl arasındaki ölçü vahiydir.

KUR’AN DELİLİ

وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ

“Sen ne kadar istesen de insanların çoğu iman edecek değildir.”

Yûsuf, 12/103

HADİS DELİLİ

لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي قَائِمَةً بِأَمْرِ اللَّهِ

“Ümmetimden bir topluluk Allah'ın emrini yerine getirmeye devam edecektir.”

Buhârî, 3641; Müslim, 1037.

Âyet, insanların çoğunun iman etmeyeceğini bildirir. Hadis, Allah'ın emrini yerine getiren bir topluluğun devam edeceğini haber verir. Hakka bağlılık, çoğunluğun kabulüne bağlı değildir.

SELEFÎ MENHECİN 40 TEMEL KAİDESİ

UBEYDULLAH ARSLAN - İSLÂM DAVETÇİSİ

I. SELEFÎ KİMLİK VE SELEF’E BAĞLILIK

08. Hak üzere sebat, baskı ve muhalefet karşısında korunmalıdır.

Sahih menhece bağlılık, yalnızca kolaylık zamanlarında ortaya çıkan bir iddia değildir. Mümin, karşılaştığı güçlükler sebebiyle delilden ve Sünnet'ten ayrılmaz. Sebat, ilim, sabır ve Allah'a tevekkülle güçlenir.

KUR’AN DELİLİ

فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ

“Emrolunduğun gibi dosdoğru ol.”

Hûd, 11/112

HADİS DELİLİ

قُلْ آمَنْتُ بِاللَّهِ ثُمَّ اسْتَقِمْ

“Allah'a iman ettim de, sonra dosdoğru ol.”

Müslim, 38. Sahih.

Âyet, emredilen istikameti korumayı gerektirir. Hadis, imanın ardından istikameti emrederek bu esası pekiştirir. Müminin karşılaştığı güçlükler, istikametten ayrılmasına gerekçe olmaz.

II. NAKİL, AKIL VE DELİL KAİDELERİ

09. Sahih nakil, şahsî aklî görüşlerin önüne geçirilir.

Vahiy, Allah'ın ilminden gelen bağlayıcı bir kaynaktır. Akıl, vahyi anlamak için kullanılır; onu geçersiz kılmak için değil. Sahih nakil ile sarih akıl arasında gerçek bir çelişki bulunmaz.

KUR’AN DELİLİ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ

“Ey iman edenler! Allah'ın ve Resulünün önüne geçmeyin.”

el-Hucurât, 49/1

HADİS DELİLİ

عَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمَهْدِيِّينَ

“Benim sünnetime ve doğru yola iletilmiş râşid halifelerin sünnetine sarılın.”

Ebû Dâvûd, 4607 • Elbânî: Sahih.

Âyet, Allah ve Resulünün önüne geçmeyi yasaklar. Hadis de ihtilaf karşısında Sünnet'e sarılmayı emreder. Bu emirler, şahsî aklî kanaatin sahih nakle hükmedemeyeceğini gösterir.

II. NAKİL, AKIL VE DELİL KAİDELERİ

10. Allah ve Resulünün hükmü karşısında başka söz öne çıkarılmaz.

Allah ve Resulünün hükmü, mümin için bağlayıcıdır. Hiçbir şahsî kanaat, gelenek veya otorite sahih nassın önüne geçirilemez. Teslimiyet, imanın temel gereklerindendir.

KUR’AN DELİLİ

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ

“Allah ve Resulü bir işe hükmettiğinde mümin erkek ve kadının başka bir tercih hakkı yoktur.”

el-Ahzâb, 33/36

HADİS DELİLİ

مَنْ أَطَاعَنِي فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ عَصَى اللَّهَ

“Bana itaat eden Allah'a itaat etmiş, bana isyan eden Allah'a isyan etmiş olur.”

Buhârî, 7137; Müslim, 1835. Müttefekun aleyh.

Âyet, Allah ve Resulünün hükmü karşısında başka bir tercih hakkı bulunmadığını bildirir. Hadis, Resule itaat ve isyanın Allah'a itaat ve isyanla ilişkisini açıklar. Sabit şer‘î hüküm karşısında teslimiyet esastır.

II. NAKİL, AKIL VE DELİL KAİDELERİ

11. Dinî ihtilaflarda çözüm Kur'an ve sahih Sünnet'e dönmektir.

İhtilafın çözümü, tarafların şahsî kanaatlerini mutlaklaştırmasında değildir. Müminler anlaşmazlıklarını Kitap ve Sünnet'in hakemliğine götürür. Bu dönüş, delilin sahihliğini ve doğru anlaşılmasını gerektirir.

KUR’AN DELİLİ

فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ

“Bir hususta anlaşmazlığa düşerseniz onu Allah'a ve Resulüne götürün.”

en-Nisâ, 4/59

HADİS DELİLİ

فَإِنَّهُ مَنْ يَعِشْ مِنْكُمْ فَسَيَرَى اخْتِلَافًا كَثِيرًا فَعَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي

“Sizden yaşayanlar çok ihtilaf görecektir. Öyleyse benim sünnetime sarılın.”

Ebû Dâvûd, 4607 • Elbânî: Sahih.

Âyet, anlaşmazlıkların Allah'a ve Resulüne götürülmesini doğrudan emreder. Hadis, çok sayıda ihtilafın ortaya çıkacağı zamanda Sünnet'e sarılmayı öğütler. İhtilafların çözümünde Kitap ve sahih Sünnet'e müracaat edilir.

II. NAKİL, AKIL VE DELİL KAİDELERİ

12. Vahyin nasslarına saygı, menhecin temelidir.

Kur'an ve sahih Sünnet'in hükümleri karşısında müminin tavrı teslimiyettir. Nasslar şahsî arzulara göre eğilip bükülmez. Delilin gereğine uymak, ilmin amel üzerindeki etkisini gösterir.

KUR’AN DELİLİ

سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ

“İşittik ve itaat ettik. Rabbimiz, bağışlamanı dileriz; dönüş sanadır.”

el-Bakara, 2/285

HADİS DELİLİ

مَا نَهَيْتُكُمْ عَنْهُ فَاجْتَنِبُوهُ وَمَا أَمَرْتُكُمْ بِهِ فَافْعَلُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ

“Size yasakladığımdan kaçının; emrettiğimi ise gücünüz yettiğince yerine getirin.”

Buhârî, 7288; Müslim, 1337. Müttefekun aleyh.

Âyette iman ehlinin işittik ve itaat ettik şeklindeki tavrı övülür. Hadiste yasaklardan kaçınma ve emirleri güç yettiğince yerine getirme ölçüsü bildirilir. Nasslara saygı, amelî teslimiyetle ortaya çıkar.

II. NAKİL, AKIL VE DELİL KAİDELERİ

13. Kelâmî tevil, sahih delil olmadan nassın zahirini değiştiremez.

Nassların lafızları, Arap dilinin ve şer'î bağlamın gerektirdiği şekilde anlaşılır. Sırf kelâmî ön kabullere dayanılarak lafızlar delilsiz biçimde başka anlamlara çevrilmez. Muteber delile dayanan açıklama ile keyfî tevil birbirinden ayrılır.

KUR’AN DELİLİ

إِنَّا أَنزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَّعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

“Biz onu anlayasınız diye Arapça bir Kur'an olarak indirdik.”

Yûsuf, 12/2

HADİS DELİLİ

مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ فِيهِ فَهُوَ رَدٌّ

“Kim dinimizde ondan olmayan bir şey ortaya çıkarırsa o reddedilir.”

Buhârî, 2697; Müslim, 1718. Müttefekun aleyh.

Âyet, Kur'an'ın anlaşılır bir Arapça ile indirildiğini bildirir. Hadis, dinde meşru aslı bulunmayan yeniliklerin reddini genel olarak ortaya koyar. Delilsiz kelâmî tevillerin reddi, bu esasların yanı sıra dil ve tefsir usûlüne dayanır.

II. NAKİL, AKIL VE DELİL KAİDELERİ

14. Nassın zahirinden ayrılmak ancak muteber delille mümkündür.

Bir lafzın anlamı dil, bağlam ve diğer şer'î delillerle belirlenir. Açık delil bulunmadıkça nassın zahiri keyfî biçimde terk edilmez. Doğru istidlâl, lafız ile hüküm arasındaki ilişkinin korunmasını gerektirir.

KUR’AN DELİLİ

بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ

“Apaçık Arap diliyle.”

eş-Şuarâ, 26/195

HADİS DELİLİ

مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ

“Allah kimin hakkında hayır dilerse onu dinde anlayış sahibi kılar.”

Buhârî, 71; Müslim, 1037. Müttefekun aleyh.

Âyet, vahyin apaçık Arap diliyle geldiğini bildirir. Hadis, dinde derin anlayış sahibi olmanın değerini gösterir. Zahirden ayrılmak için muteber karine aranması, bu genel esasların dil ve usûl ilimleriyle uygulanmasının sonucudur.

II. NAKİL, AKIL VE DELİL KAİDELERİ

15. Meşru tefsir ile delilsiz kelâmî tevil birbirinden ayrılır.

Tefsir, nassın anlamını sahih ilmî ölçülerle açıklamaktır. Delilsiz kelâmî tevil ise önceden benimsenmiş görüşe uydurmak için lafzın anlamını değiştirebilir. Selefî usûlde belirleyici olan delil, dil ve ilk nesillerin anlayışıdır.

KUR’AN DELİLİ

وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ

“Sana zikri indirdik ki insanlara kendilerine indirileni açıklayasın.”

en-Nahl, 16/44

HADİS DELİLİ

مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ

“Allah kimin hakkında hayır dilerse onu dinde anlayış sahibi kılar.”

Buhârî, 71; Müslim, 1037. Müttefekun aleyh.

Âyet, Kur'an'ı açıklama vazifesinin Resule verildiğini bildirir. Hadis, sahih din anlayışının önemini ortaya koyar. Bu iki esas, tefsirin keyfî ön kabullerden değil, vahyin açıklamasından ve ilmî usûlden hareket etmesini destekler.

II. NAKİL, AKIL VE DELİL KAİDELERİ

16. Akîde, önceden oluşturulmuş felsefî esaslara uydurulmaz.

Akîdenin temeli vahyin bildirdiği hakikatlerdir. İnsan aklı, Allah'ın bildirmediği gaybî meselelerde bağımsız hüküm kaynağı değildir. Sahih itikad, varsayımlardan değil, sabit şer'î delillerden öğrenilir.

KUR’AN DELİLİ

وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ

“Hakkında bilgin olmayan şeyin ardına düşme.”

el-İsrâ, 17/36

HADİS DELİLİ

مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ فِيهِ فَهُوَ رَدٌّ

“Kim dinimizde ondan olmayan bir şey ortaya çıkarırsa o reddedilir.”

Buhârî, 2697; Müslim, 1718. Müttefekun aleyh.

Âyet, bilgiye dayanmayan iddiaların peşinden gitmeyi yasaklar. Hadis, dinde aslı olmayan ilavelerin reddini bildirir. Vahye dayanmayan felsefî varsayımların akîdeye esas yapılmaması bu genel ilkelerle uyumludur.

III. KUR’AN VE SÜNNET’LE İSTİDLÂL KAİDELERİ

17. Dinî meselelerde temel istidlâl kaynağı Kur'an ve sahih Sünnet'tir.

Dinî hükümler vahyin delilleri üzerine bina edilir. Âlimlerin görüşleri bu delilleri anlamada yardımcıdır; onların yerine geçmez. Sahih delil, şahsî kanaat ve geleneklerden üstündür.

KUR’AN DELİLİ

فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ

“Bir hususta anlaşmazlığa düşerseniz onu Allah'a ve Resulüne götürün.”

en-Nisâ, 4/59

HADİS DELİLİ

مَنْ أَطَاعَنِي فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ

“Bana itaat eden Allah'a itaat etmiş olur.”

Buhârî, 7137; Müslim, 1835. Müttefekun aleyh.

Âyet, ihtilaflarda Allah ve Resulünün hakemliğine başvurmayı emreder. Hadis, Resule itaatin Allah'a itaat olduğunu bildirir. Kitap ve sahih Sünnet'in temel istidlâl kaynağı olması böylece anlaşılır.

III. KUR’AN VE SÜNNET’LE İSTİDLÂL KAİDELERİ

18. Bir meseledeki ilgili nasslar birlikte değerlendirilir.

Bir konuda hüküm vermek için ilgili âyet ve hadisler birlikte incelenir. Genel ve özel, mutlak ve mukayyet ifadeler arasındaki ilişki gözetilir. Delillerin bir kısmını görmezden gelmek yanlış hükme sebep olabilir.

KUR’AN DELİLİ

أَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ

“Kitabın bir kısmına inanıp bir kısmını inkâr mı ediyorsunuz?”

el-Bakara, 2/85

HADİS DELİLİ

إِنَّ الْحَلَالَ بَيِّنٌ وَإِنَّ الْحَرَامَ بَيِّنٌ وَبَيْنَهُمَا مُشْتَبِهَاتٌ

“Helâl bellidir, haram bellidir; ikisi arasında şüpheli şeyler vardır.”

Buhârî, 52; Müslim, 1599. Müttefekun aleyh.

Âyet, vahyin bir kısmını kabul edip diğer kısmını inkâr etmeyi zemmeder. Hadis, hükümlerin açıklık derecelerinin farklı olabileceğine dikkat çeker. İlgili bütün nassları toplama kaidesi ise bu genel esaslarla birlikte fıkıh usûlünün delilleri değerlendirme yöntemine dayanır.

III. KUR’AN VE SÜNNET’LE İSTİDLÂL KAİDELERİ

19. Önce delil araştırılır, sonra itikadî veya ilmî görüş oluşturulur.

Doğru ilmî yöntem, önce meselenin delillerini toplamayı gerektirir. Delillerin sübûtu ve delâleti araştırılmadan hüküm verilmez. Görüşün delile tâbi olması, ilmî tarafsızlığın temelidir.

KUR’AN DELİLİ

وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ

“Hakkında bilgin olmayan şeyin ardına düşme.”

el-İsrâ, 17/36

HADİS DELİLİ

مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ

“Allah kimin hakkında hayır dilerse onu dinde anlayış sahibi kılar.”

Buhârî, 71; Müslim, 1037. Müttefekun aleyh.

Âyet, bilgiye dayanmadan bir iddiayı takip etmeyi yasaklar. Hadis, dini doğru anlamanın hayır olduğunu bildirir. Hükümden önce delilin sübûtunu ve delâletini araştırmak bu iki esasın ilmî uygulamasıdır.

III. KUR’AN VE SÜNNET’LE İSTİDLÂL KAİDELERİ

20. Önceden benimsenen görüşü doğrulamak için nasslar zorlanmaz.

İlmî araştırmanın gayesi önceden belirlenmiş kanaati savunmak değildir. Deliller, bağlamından koparılarak şahsî görüşe hizmet ettirilmez. Mümin, görüşünü vahye göre düzeltmeye hazır olmalıdır.

KUR’AN DELİLİ

وَلَا تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا الْحَقَّ وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ

“Hakkı bâtılla karıştırmayın ve bile bile hakkı gizlemeyin.”

el-Bakara, 2/42

HADİS DELİLİ

الدِّينُ النَّصِيحَةُ

“Din nasihattir.”

Müslim, 55. Sahih.

Âyet, hakkın bâtılla karıştırılmasını ve gizlenmesini yasaklar. Hadisteki nasihat ilkesi, hakka karşı samimiyeti de gerektirir. Bu nedenle nasslar önceden benimsenen görüşleri savunmak için bağlamından koparılmamalıdır.

III. KUR’AN VE SÜNNET’LE İSTİDLÂL KAİDELERİ

21. Sahih delile aykırılığı ortaya çıkan âlim görüşü takip edilmez.

Âlimler ilimleri ve gayretleri sebebiyle saygıyı hak eder. Bununla birlikte onların görüşleri hata ihtimalinden korunmuş değildir. Sahih delile aykırılığı anlaşılan görüş yerine delil tercih edilir.

KUR’AN DELİLİ

وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا

“Resul size ne verdiyse onu alın, sizi neden sakındırdıysa ondan sakının.”

el-Haşr, 59/7

HADİS DELİLİ

مَنْ أَطَاعَنِي فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ

“Bana itaat eden Allah'a itaat etmiş olur.”

Buhârî, 7137; Müslim, 1835. Müttefekun aleyh.

Âyet, Resulün getirdiğini almayı ve yasakladığından kaçınmayı emreder. Hadis, ona itaatin Allah'a itaat olduğunu bildirir. Bir âlimin görüşünün sahih delile aykırılığı ilmî olarak sabit olduğunda delil tercih edilir.

III. KUR’AN VE SÜNNET’LE İSTİDLÂL KAİDELERİ

22. Mutlak ittibâ yalnızca Resûlullah'a aittir.

Resûlullah'ın din adına bildirdikleri vahyin rehberliğine dayanır. Ondan başka hiçbir insanın her görüşüne kayıtsız şartsız uyulmaz. Âlimlere ittibâ, onların sahih delile uygun açıklamaları çerçevesindedir.

KUR’AN DELİLİ

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ

“De ki: Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki Allah da sizi sevsin.”

Âl-i İmrân, 3/31

HADİS DELİLİ

كُلُّ أُمَّتِي يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ أَبَى

“Ümmetimin tamamı, yüz çevirenler dışında cennete girecektir.”

Buhârî, 7280. Sahih.

Âyet, Allah sevgisinin gereği olarak Resule ittibâyı gösterir. Hadis, onun davetinden yüz çevirmenin tehlikesini bildirir. Mutlak ittibânın Resule ait olması bu emir ve uyarılardan anlaşılır.

III. KUR’AN VE SÜNNET’LE İSTİDLÂL KAİDELERİ

23. İlim ehlinin görüşleri vahyin ölçüsüne tâbidir.

İlim ehline başvurmak, dinin öğrenilmesinde önemli bir esastır. Ancak âlimlerin sözleri vahyin yerine geçirilmez. İlmî ihtilaflarda deliller ehliyet ve usûl çerçevesinde değerlendirilir.

KUR’AN DELİLİ

فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

“Bilmiyorsanız ilim sahiplerine sorun.”

en-Nahl, 16/43

HADİS DELİLİ

إِنَّ الْعُلَمَاءَ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ

“Âlimler peygamberlerin vârisleridir.”

Ebû Dâvûd, 3641; Tirmizî, 2682. Elbânî hükmü ayrıca doğrulanmamıştır.

Âyet, bilmeyen kimsenin ilim ehline başvurmasını emreder. Hadis, âlimlerin değerini peygamberlerin ilmî mirasını taşımalarına bağlar. Bu deliller âlimlere müracaatın önemini gösterir; onların her görüşünün yanılmaz olduğunu göstermez.

III. KUR’AN VE SÜNNET’LE İSTİDLÂL KAİDELERİ

24. Dinî tartışmalarda belirleyici olan şahsî kanaat değil, şer'î delildir.

İlmî tartışmanın amacı şahısları galip göstermek değil, hakikati ortaya çıkarmaktır. İddialar sahih delillerle temellendirilmelidir. Delilsiz taassup, doğru hükme ulaşmanın önünde engeldir.

KUR’AN DELİLİ

قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

“De ki: Doğru söylüyorsanız delilinizi getirin.”

el-Bakara, 2/111

HADİS DELİLİ

الدِّينُ النَّصِيحَةُ

“Din nasihattir.”

Müslim, 55. Sahih.

Âyet, iddia sahibinden burhan getirmesini ister. Hadis, dinî ilişkilerde samimi nasihatin önemini bildirir. İlmî tartışmada delil istemek ve hakka yönelmek bu iki esasın gereğidir.

IV. TEVHİD VE DAVETİN ÖNCELİKLERİ

25. Selefî davetin en büyük esası tevhiddir.

Tevhid, bütün peygamberlerin davetinin temelidir. Allah'ı ibadette birlemek, kulluğun en büyük gayesidir. Sahih davet, bu esası diğer faaliyetlerin gerisine bırakmaz.

KUR’AN DELİLİ

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ

“Andolsun, her ümmete Allah'a ibadet edin ve tâğuttan kaçının diye peygamber gönderdik.”

en-Nahl, 16/36

HADİS DELİLİ

فَلْيَكُنْ أَوَّلَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَى أَنْ يُوَحِّدُوا اللَّهَ تَعَالَى

“Onları davet edeceğin ilk şey Allah'ı birlemeleri olsun.”

Buhârî, 7372. Sahih.

Âyet, her ümmete gönderilen resullerin Allah'a ibadeti emrettiğini bildirir. Hadis, davetin ilk konusunu Allah'ı birlemek olarak belirler. Böylece tevhidin davetteki temel ve öncelikli yeri açıkça ortaya çıkar.

IV. TEVHİD VE DAVETİN ÖNCELİKLERİ

26. Bütün peygamberlerin temel daveti Allah'ı ibadette birlemektir.

Peygamberlerin getirdikleri şeriatların bazı hükümleri farklı olmuştur. Ancak hepsinin temel inancı Allah'a kulluk ve şirkin terk edilmesidir. Tevhid, peygamberlerin ortak davetidir.

KUR’AN DELİLİ

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ

“Senden önce gönderdiğimiz her resule, benden başka hak ilâh yoktur, yalnız bana ibadet edin diye vahyettik.”

el-Enbiyâ, 21/25

HADİS DELİLİ

الْأَنْبِيَاءُ إِخْوَةٌ لِعَلَّاتٍ أُمَّهَاتُهُمْ شَتَّى وَدِينُهُمْ وَاحِدٌ

“Peygamberler baba bir kardeşlerdir; anneleri farklı, dinleri birdir.”

Buhârî, 3443; Müslim, 2365. Müttefekun aleyh.

Âyet, bütün resullere yalnız Allah'a ibadet etmelerinin vahyedildiğini bildirir. Hadis, peygamberlerin dininin bir olduğunu açıklar. Bu birlik, tevhidin bütün peygamberlerin ortak daveti olduğunu gösterir.

IV. TEVHİD VE DAVETİN ÖNCELİKLERİ

27. İbadet yalnızca Allah'a tahsis edilir.

Dua, kurban, tevekkül ve diğer ibadetler Allah'ın hakkıdır. Bunların Allah'tan başkasına ibadet kastıyla yöneltilmesi tevhidle bağdaşmaz. Tevhidin tahkiki, kulluğun yalnızca Allah'a has kılınmasını gerektirir.

KUR’AN DELİLİ

قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

“De ki: Namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm âlemlerin Rabbi Allah içindir.”

el-En‘âm, 6/162

HADİS DELİLİ

حَقُّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلَا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا

“Allah'ın kulları üzerindeki hakkı, yalnız O'na ibadet etmeleri ve hiçbir şeyi O'na ortak koşmamalarıdır.”

Buhârî, 2856; Müslim, 30. Müttefekun aleyh.

Âyet, namaz ve kurban gibi ibadetleri Allah'a tahsis eder. Hadis, Allah'ın kulları üzerindeki hakkını ibadet ve şirkten sakınmak şeklinde açıklar. Her iki delil, ibadetin yalnız Allah'a yapılmasını doğrudan temellendirir.

IV. TEVHİD VE DAVETİN ÖNCELİKLERİ

28. Tevhid, davetin diğer faaliyetlerinin önüne geçirilir.

Davetin öncelikleri peygamberlerin uygulamasından öğrenilir. Tevhid öğretilmeden dinin diğer hükümlerinin sağlam biçimde yerleşmesi beklenemez. Davetçi, insanların en büyük ihtiyacını esas alır.

KUR’AN DELİLİ

فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا اللَّهُ

“Bil ki Allah'tan başka hak ilâh yoktur.”

Muhammed, 47/19

HADİS DELİLİ

فَلْيَكُنْ أَوَّلَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَى أَنْ يُوَحِّدُوا اللَّهَ تَعَالَى

“Onları davet edeceğin ilk şey Allah'ı birlemeleri olsun.”

Buhârî, 7372. Sahih.

Âyet, Allah'ın birliğinin bilinmesini emreder. Hadis, davete tevhidle başlanmasını açıkça belirler. Böylece tevhid öğretiminin diğer davet faaliyetlerinden önce gelmesi gerektiği anlaşılır.

IV. TEVHİD VE DAVETİN ÖNCELİKLERİ

29. Davetin öncelikleri şahsî heyecanlara göre belirlenmez.

Davet, yalnızca heyecan ve sloganlarla yürütülen bir faaliyet değildir. Öncelikler vahyin rehberliği ve peygamberlerin uygulamasıyla belirlenir. İlim, basiret ve hikmet bu vazifenin temel şartlarındandır.

KUR’AN DELİLİ

قُلْ هَٰذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَىٰ بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي

“De ki: İşte benim yolum budur. Ben ve bana uyanlar basiret üzere Allah'a davet ederiz.”

Yûsuf, 12/108

HADİS DELİLİ

يَسِّرُوا وَلَا تُعَسِّرُوا وَبَشِّرُوا وَلَا تُنَفِّرُوا

“Kolaylaştırın, zorlaştırmayın; müjdeleyin, nefret ettirmeyin.”

Buhârî, 69; Müslim, 1734. Müttefekun aleyh.

Âyet, Allah'a davetin basiret üzere yapılmasını emreder. Hadis, davetçinin kolaylaştırıcı ve müjdeleyici bir yöntem izlemesini ister. Davetin yöntemi ve öncelikleri şahsî heyecanla değil, bu şer‘î rehberlikle belirlenir.

IV. TEVHİD VE DAVETİN ÖNCELİKLERİ

30. İyiliği emretmek gibi önemli vazifeler tevhidin yerine geçirilmez.

İyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak dinin önemli vazifelerindendir. Ancak bunlar tevhidin yerine geçen bağımsız bir dinî temel hâline getirilemez. Bütün davet faaliyetleri Allah'a kulluk gayesine hizmet etmelidir.

KUR’AN DELİLİ

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

“Ben cinleri ve insanları ancak bana ibadet etsinler diye yarattım.”

ez-Zâriyât, 51/56

HADİS DELİLİ

فَلْيَكُنْ أَوَّلَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَى أَنْ يُوَحِّدُوا اللَّهَ تَعَالَى

“Onları davet edeceğin ilk şey Allah'ı birlemeleri olsun.”

Buhârî, 7372. Sahih.

Âyet, yaratılış gayesinin Allah'a ibadet olduğunu bildirir. Hadis, davetin ilk hedefini tevhid olarak belirler. İyiliği emretmek de bu kulluk gayesine hizmet eder ve onun yerini alamaz.

IV. TEVHİD VE DAVETİN ÖNCELİKLERİ

31. Peygamberlerin akîde esasları birdir; şer'î hükümlerinde farklılıklar bulunabilir.

Peygamberlerin tamamı Allah'a ibadeti ve şirkin terkini emretmiştir. Bazı amelî hükümler ümmetlere göre farklılık göstermiştir. Bu farklılık, tevhid esasındaki birliklerini ortadan kaldırmaz.

KUR’AN DELİLİ

لِكُلٍّ جَعَلْنَا مِنكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا

“Her biriniz için bir şeriat ve yol belirledik.”

el-Mâide, 5/48

HADİS DELİLİ

الْأَنْبِيَاءُ إِخْوَةٌ لِعَلَّاتٍ أُمَّهَاتُهُمْ شَتَّى وَدِينُهُمْ وَاحِدٌ

“Peygamberler baba bir kardeşlerdir; anneleri farklı, dinleri birdir.”

Buhârî, 3443; Müslim, 2365. Müttefekun aleyh.

Âyet, ümmetlere farklı şeriat ve yollar verildiğini bildirir. Hadis, peygamberlerin dininin bir olduğunu açıklar. Bu iki delil, itikadî temelde birlik ile bazı amelî hükümlerde farklılığın bir arada bulunabileceğini gösterir.

IV. TEVHİD VE DAVETİN ÖNCELİKLERİ

32. Sahih davet, peygamberlerin tevhid merkezli yolunu takip eder.

Davetçinin örneği peygamberlerin tebliğ yöntemidir. Onlar insanları öncelikle Allah'a kulluğa çağırmıştır. Sahih davet de bu temel üzerinde ilim, sabır ve hikmetle yürütülür.

KUR’AN DELİLİ

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَبِهُدَاهُمُ اقْتَدِهْ

“İşte onlar Allah'ın hidayet verdiği kimselerdir; sen de onların hidayetine uy.”

el-En‘âm, 6/90

HADİS DELİLİ

فَلْيَكُنْ أَوَّلَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَى أَنْ يُوَحِّدُوا اللَّهَ تَعَالَى

“Onları davet edeceğin ilk şey Allah'ı birlemeleri olsun.”

Buhârî, 7372. Sahih.

Âyet, peygamberlerin hidayet yoluna uymayı emreder. Hadis, bu yolun davetteki önceliğini Allah'ı birlemek olarak açıklar. Davetçinin tevhid merkezli bir yöntem izlemesi, peygamberlere ittibânın gereğidir.

V. İTTİBÂ, BİD‘AT VE TEZKİYE KAİDELERİ

33. İttibâ esastır; dinde bid‘at çıkarmak reddedilir.

İbadetlerde esas, Resûlullah'ın getirdiği dine bağlılıktır. Dinde meşru aslı bulunmayan ibadet yenilikleri kabul edilmez. İhlâsın yanında Sünnet'e uygunluk da gereklidir.

KUR’AN DELİLİ

وَإِنْ تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا

“Ona itaat ederseniz doğru yolu bulursunuz.”

en-Nûr, 24/54

HADİS DELİLİ

مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ فِيهِ فَهُوَ رَدٌّ

“Kim dinimizde ondan olmayan bir şey ortaya çıkarırsa o reddedilir.”

Buhârî, 2697; Müslim, 1718. Müttefekun aleyh.

Âyet, Resule itaatin hidayete vesile olduğunu bildirir. Hadis, din adına ortaya çıkarılan ve meşru aslı bulunmayan yeniliklerin reddedileceğini açıklar. Bu iki delil, ittibânın esas ve bid‘atin reddedilmiş olduğunu gösterir.

V. İTTİBÂ, BİD‘AT VE TEZKİYE KAİDELERİ

34. Resûlullah'a itaat, Allah'a itaattir.

Peygamber'e itaat, Allah'ın kullarına emrettiği bir yükümlülüktür. Sahih Sünnet, Kur'an'dan bağımsız ve değersiz bir kaynak değildir. Resûlullah'ın din adına bildirdiği hükümler bağlayıcıdır.

KUR’AN DELİLİ

مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ

“Kim Resule itaat ederse Allah'a itaat etmiş olur.”

en-Nisâ, 4/80

HADİS DELİLİ

مَنْ أَطَاعَنِي فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ عَصَى اللَّهَ

“Bana itaat eden Allah'a itaat etmiş, bana isyan eden Allah'a isyan etmiş olur.”

Buhârî, 7137; Müslim, 1835. Müttefekun aleyh.

Âyet, Resule itaatin Allah'a itaat olduğunu açıkça bildirir. Hadis de aynı hakikati itaat ve isyan yönünden pekiştirir. Sahih Sünnet'in bağlayıcılığı bu iki nassın doğrudan delâletidir.

V. İTTİBÂ, BİD‘AT VE TEZKİYE KAİDELERİ

35. Sünnet'e muhalefet dinî bakımdan ciddi bir tehlikedir.

Resûlullah'ın emrine bilinçli muhalefet etmek hafife alınamaz. Mümin, Sünnet'i öğrenmeye ve onun gereğiyle amel etmeye gayret eder. Sünnet'e bağlılık, iman ve teslimiyetin önemli göstergelerindendir.

KUR’AN DELİLİ

فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

“Onun emrine aykırı davrananlar, başlarına bir fitne veya elem verici azap gelmesinden sakınsınlar.”

en-Nûr, 24/63

HADİS DELİLİ

فَمَنْ رَغِبَ عَنْ سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي

“Kim benim sünnetimden yüz çevirirse benden değildir.”

Buhârî, 5063; Müslim, 1401. Müttefekun aleyh.

Âyet, Resulün emrine muhalefet edenleri fitne ve azapla uyarır. Hadis, onun sünnetinden yüz çevirmeyi ağır biçimde zemmeder. Bu uyarılar Sünnet'e bilinçli muhalefetin dinî tehlikesini gösterir.

V. İTTİBÂ, BİD‘AT VE TEZKİYE KAİDELERİ

36. Dinin doğru yaşanması, sahih inançla birlikte salih amel gerektirir.

İman yalnızca sözlü bir iddiadan ibaret değildir. Sahih itikadın gereği Allah'a itaat ve salih ameldir. İman ile amel arasındaki bağ, Kur'an'ın temel öğretilerindendir.

KUR’AN DELİLİ

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا

“İman edip salih ameller işleyenlere Firdevs cennetleri konak olacaktır.”

el-Kehf, 18/107

HADİS DELİLİ

الْإِيمَانُ بِضْعٌ وَسَبْعُونَ شُعْبَةً

“İman yetmiş küsur şubedir.”

Müslim, 35. Sahih.

Âyet, cennet vaadini iman ve salih amelle birlikte zikreder. Hadis, imanın çeşitli şubelerden oluştuğunu bildirir. Böylece sahih iman ile amel arasındaki bağ ve amelin iman hayatındaki yeri anlaşılır.

V. İTTİBÂ, BİD‘AT VE TEZKİYE KAİDELERİ

37. Nefis tezkiyesi Selefî davetin temel ilmî esaslarındandır.

Tezkiye, nefsin şirkten, günahlardan ve kötü ahlâktan arındırılmasıdır. Sahih akîde ile salih amel birbirinden koparılmaz. İlim, kalbin ve davranışların ıslahına vesile olmalıdır.

KUR’AN DELİLİ

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا

“Nefsini arındıran kurtuluşa ermiştir.”

eş-Şems, 91/9

HADİS DELİLİ

اللَّهُمَّ آتِ نَفْسِي تَقْوَاهَا وَزَكِّهَا أَنْتَ خَيْرُ مَنْ زَكَّاهَا

“Allah'ım! Nefsime takvasını ver ve onu arındır. Onu en iyi arındıracak olan sensin.”

Müslim, 2722. Sahih.

Âyet, nefsini arındıran kimsenin kurtuluşa erdiğini bildirir. Hadiste Peygamber, Allah'tan nefsine takva vermesini ve onu arındırmasını ister. Tezkiye, hem kulun gayretini hem de Allah'ın yardımına olan ihtiyacını gösteren temel bir esastır.

V. İTTİBÂ, BİD‘AT VE TEZKİYE KAİDELERİ

38. Nefsin kurtuluşu, iman ve itaatle arındırılmasına bağlıdır.

Nefsin tezkiyesi yalnızca güzel ahlâk söylemlerinden ibaret değildir. Tevhid, farz ibadetler ve salih ameller bu arınmanın temelidir. Günahlardan uzaklaşmak ve tevbe etmek de tezkiyenin gereğidir.

KUR’AN DELİLİ

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّىٰ وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّىٰ

“Arınan, Rabbinin adını anıp namaz kılan kurtuluşa ermiştir.”

el-A‘lâ, 87/14–15

HADİS DELİLİ

اللَّهُمَّ آتِ نَفْسِي تَقْوَاهَا وَزَكِّهَا أَنْتَ خَيْرُ مَنْ زَكَّاهَا

“Allah'ım! Nefsime takvasını ver ve onu arındır. Onu en iyi arındıracak olan sensin.”

Müslim, 2722. Sahih.

Âyet, arınmayı Allah'ı anma ve namazla birlikte zikreder. Hadis, tezkiyenin takvayla ilişkisini gösterir. Nefsin ıslahı, iman ve ibadetlerden kopuk bir ahlâk anlayışına indirgenemez.

V. İTTİBÂ, BİD‘AT VE TEZKİYE KAİDELERİ

39. Nefsin günahlarla kirletilmesi hüsran sebebidir.

Günahlar kalbin ve nefsin arınmasına engel olur. Kişi kötülükte ısrar ettikçe manevî zararını artırır. Kurtuluş, günahı meşrulaştırmakta değil, tevbe ve ıslaha yönelmektedir.

KUR’AN DELİLİ

وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا

“Nefsini kirleten ise hüsrana uğramıştır.”

eş-Şems, 91/10

HADİS DELİLİ

كُلُّ بَنِي آدَمَ خَطَّاءٌ وَخَيْرُ الْخَطَّائِينَ التَّوَّابُونَ

“Âdemoğullarının hepsi hata eder; hata edenlerin en hayırlıları çokça tevbe edenlerdir.”

Tirmizî, 2499; İbn Mâce, 4251. Elbânî: Hasen.

Âyet, nefsini kirleten kimsenin hüsrana uğradığını bildirir. Hadis, hata edenlerin en hayırlılarının tevbe edenler olduğunu açıklar. Günah karşısında doğru tavır, ısrar etmek değil tevbe ile nefsin ıslahına yönelmektir.

V. İTTİBÂ, BİD‘AT VE TEZKİYE KAİDELERİ

40. Tezkiye, sahih iman, farzlar ve nafile salih amellerle gerçekleştirilir.

Nefis tezkiyesinin yolu, vahyin gösterdiği kulluk hayatıdır. Önce farzlar yerine getirilir, ardından nafile ibadetlerle Allah'a yakınlık artırılır. İhlâs, ittibâ ve devamlılık bu terbiyenin temel unsurlarıdır.

KUR’AN DELİLİ

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا

“Nefsini arındıran kurtuluşa ermiştir.”

eş-Şems, 91/9

HADİS DELİLİ

وَمَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ

“Kulum, kendisine farz kıldığım şeylerden daha sevimli bir şeyle bana yaklaşamaz.”

Buhârî, 6502. Sahih.

Âyet, kurtuluşu nefsin tezkiyesine bağlar. Kudsî hadis, Allah'a yakınlaşmada farzların önceliğini bildirir; devamında nafilelerle yakınlaşma açıklanır. Tezkiyenin yolu, farzları gözetmek ve meşru nafilelerle kulluğu güçlendirmektir.